

Science
Conference
2026

13–14 Feb 2026

International **scientific and practical conference**

- 1. Scientific technologies**
- 2. Economy**
- 3. Finance**
- 4. Mathematical analysis**
- 5. Technical sciences**
- 6. Pedagogy**
- 7. Psychology**
- 8. Philosophy**
- 9. Natural Sciences**

zenodo

OpenAIRE | EXPLORE

www.d-pressa.com

International scientific and practical conference

Part 1
February 2026

Collection of Scientific Works

© International scientific and practical conference. 2026.

XUSUSIY TA'LIM TALABALARIDA KASBIY QIZIQISHLARNI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Odilbekov Mansurbek Maxmudjon o'g'li

Oriental universiteti

“Uzluksiz ta’lim pedagogikasi” kafedrası katta o‘qituvchisi

Yusupova Gulbaxor Sur'at qizi

Oriental universiteti talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada xususiy ta’lim muassasalari talabalarida kasbiy qiziqishlarning shakllanishi va rivojlanishining psixologik xususiyatlari nazariy hamda empirik jihatdan tahlil etilgan. Kasbiy qiziqish shaxsning kasb tanlashga bo‘lgan ongli munosabati, kasbiy motivatsiyasi va kelajak kasbiy faoliyatiga tayyorgarligini belgilovchi muhim psixologik omil sifatida yoritilgan. Tadqiqot davomida xususiy ta’lim talabalarining kasbiy qiziqish darajasi hamda kasbiy motivatsion yo‘nalganligi o‘rganildi. Olingan natijalar xususiy ta’lim muhitida ta’limning moslashuvchanligi, amaliy yo‘naltirilganligi va individual yondashuv kasbiy qiziqishlarning rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatishini aniqladi.

Kalit so‘zlar: kasbiy qiziqish, xususiy ta’lim, kasbiy motivatsiya, shaxs rivoji, kasbiy o‘zini anglash, talaba-yoshlar.

Аннотация: В статье теоретически и эмпирически анализируются психологические особенности развития профессиональных интересов у студентов частных образовательных учреждений. Профессиональный интерес рассматривается как важный психологический фактор, определяющий осознанный выбор профессии, профессиональную мотивацию и готовность к будущей профессиональной деятельности. Результаты исследования показали, что гибкость образовательной среды и практическая направленность обучения в частных образовательных учреждениях способствуют развитию профессиональных интересов студентов.

Ключевые слова: профессиональный интерес, частное образование, профессиональная мотивация, развитие личности, профессиональное самоопределение.

Abstract: This article presents a theoretical and empirical analysis of the psychological characteristics of professional interest development among students of private educational institutions. Professional interest is considered a key psychological factor determining conscious career choice, professional motivation, and readiness for future professional activity. The findings indicate that flexibility and practice-oriented learning in private education significantly contribute to students' professional interest development.

Keywords: professional interest, private education, professional motivation, personality development, career self-determination.

Kirish. Zamonaviy jamiyatda ta’lim tizimining diversifikatsiyalashuvi, xususan xususiy ta’lim muassasalarining rivojlanishi talaba shaxsining kasbiy shakllanish jarayoniga yangicha yondashuvlarni talab etmoqda. Xususiy ta’lim muhitida ta’lim jarayonining moslashuvchanligi, innovatsion metodlarning keng qo‘llanilishi hamda mehnat bozori talablariga yaqinlashish kasbiy qiziqishlarning shakllanishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Kasbiy qiziqish shaxsning tanlagan kasbiga bo‘lgan barqaror munosabati, kasbiy faoliyatga intilishi va kasbiy o‘zini anglash jarayonining asosiy komponenti hisoblanadi.

Talabalik davrida kasbiy qiziqishlarning yetarli darajada rivojlanmasligi kelajakda kasbiy moslashuv muammolari, motivatsiyaning pasayishi hamda kasbiy faoliyatdan qoniqmaslik holatlariga olib kelishi mumkin. Shu bois xususiy ta'lim talabalarida kasbiy qiziqishlarni rivojlantirishning psixologik xususiyatlarini o'rganish dolzarb ilmiy muammo hisoblanadi.

Muammoning o'rganilganlik darajasi

Kasbiy qiziqish va kasbiy yo'naltirish masalalari psixologiya fanida keng tadqiq etilgan. Xususan, kasbiy rivojlanish nazariyalarida kasbiy qiziqish shaxs ehtiyojlari, qobiliyatlari va motivatsiyasi bilan uzviy bog'liqlikda talqin qilinadi. Kasbiy qiziqishlar shaxsning kasbiy o'zini anglash jarayonida yetakchi omil sifatida e'tirof etiladi. Mahalliy psixolog olimlar tomonidan shaxsning kasbiy shakllanishi, kasbiy motivatsiyasi va o'zini anglash jarayoni turli yosh davrlarida o'rganilgan. Biroq xususiy ta'lim muassasalari talabalarida misolida kasbiy qiziqishlarning empirik tahlili yetarli darajada tadqiq etilmagan. Mazkur maqola aynan ushbu bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan.

Tadqiqotning maqsadi va vazifalari

Tadqiqot maqsadi:

Xususiy ta'lim talabalarida kasbiy qiziqishlarni rivojlantirishning psixologik xususiyatlarini empirik asosda aniqlash.

Tadqiqot vazifalari:

- kasbiy qiziqish tushunchasining psixologik mohiyatini tahlil qilish;
- xususiy ta'lim talabalarida kasbiy qiziqish darajasini aniqlash;
- kasbiy motivatsiyaning kasbiy qiziqish bilan bog'liqligini o'rganish;
- kasbiy qiziqishlarni rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash.

Tadqiqot metodikasi

Tadqiqot empirik-psixologik yondashuv asosida olib borildi. Unda diagnostik va statistik tahlil metodlaridan foydalanildi.

Tadqiqot ishtirokchilari

Tadqiqotda xususiy ta'lim muassasalarida tahsil olayotgan **100 nafar talaba** ishtirok etdi. Respondentlarning yoshi **18–23 yosh** oralig'ida bo'lib, ular turli ta'lim yo'nalishlarida tahsil olmoqda.

Tadqiqot metodlari

Kasbiy qiziqishlarni aniqlash so'rovnomasi

Kasbiy motivatsiya darajasini baholash shkalasi

Natijalarni qayta ishlashda foizlik tahlil va korrelatsion tahlil usullaridan foydalanildi

Tadqiqot natijalari va ularning tahlili

1-jadval

Talabalarda kasbiy qiziqish darajasining taqsimlanishi

Kasbiy qiziqish darajasi	Talabalar soni	Foiz (%)
Yuqori	38	38,0
O'rtacha	44	44,0
Past	18	18,0
Jami	100	100

Jadvaldan ko'rinadiki, respondentlarning **82%** da kasbiy qiziqish o'rtacha va yuqori darajada shakllangan. Bu holat xususiy ta'lim muassasalarida amaliy mashg'ulotlarning ustuvorligi va kasbga yo'naltirilgan fanlar ulushi bilan izohlanadi.

2-jadval

Kasbiy qiziqish va kasbiy motivatsiya o'rtasidagi bog'liqlik

Ko'rsatkichlar	r (Pearson)
Kasbiy qiziqish – ichki motivatsiya	0,65
Kasbiy qiziqish – amaliy motivatsiya	0,58

Korrelatsion tahlil natijalari kasbiy qiziqish bilan ichki hamda amaliy motivatsiya o'rtasida **musbat va o'rtacha kuchli bog'liqlik** mavjudligini ko'rsatdi. Bu kasbiy qiziqishlarning talaba shaxsining ichki ehtiyojlari va kasbiy rejalari bilan chambarchas bog'liq ekanini tasdiqlaydi.

Xulosa

O'tkazilgan tadqiqot natijalari xususiy ta'lim muassasalari talabalarida kasbiy qiziqishlarni rivojlantirish ta'lim jarayonining muhim va ajralmas psixologik jihati ekanligini ilmiy asosda tasdiqladi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, xususiy ta'lim muhitiga xos bo'lgan moslashuvchanlik, innovatsion yondashuv, amaliy faoliyatga yo'naltirilgan o'quv jarayoni hamda talabaning individual psixologik xususiyatlarini inobatga olish imkoniyatlari kasbiy qiziqishlarning shakllanishi va rivojlanishi uchun qulay sharoit yaratadi.

Kasbiy qiziqishlarning yetarli darajada rivojlanganligi talabalarning o'z kasbini ongli tanlashiga, kasbiy o'zini anglash jarayonining faollashuviga va shaxsiy imkoniyatlarini kelajak kasbiy faoliyati bilan uyg'unlashtirishiga xizmat qiladi. Shuningdek, bu holat o'quv motivatsiyasining oshishiga, o'qish jarayoniga mas'uliyat bilan yondashishga va ta'lim samaradorligining ortishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, kasbiy qiziqishlari yuqori bo'lgan talabalar o'z oldiga aniq maqsad qo'ya oladi, mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatiga ega bo'ladi va mehnat bozorida raqobatbardosh mutaxassis sifatida shakllanish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu bilan birga, kasbiy qiziqishlarni rivojlantirish jarayoni tasodifiy emas, balki tizimli va maqsadga yo'naltirilgan psixologik-pedagogik faoliyatni talab etishi aniqlandi. Xususan, xususiy ta'lim muassasalarida kasbiy yo'naltirishga qaratilgan psixologik treninglar, kasbiy diagnostika, individual va guruhli maslahat ishlari hamda amaliy mashg'ulotlarni muntazam tashkil etish muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday faoliyatlar talabalarning qiziqishlari, qobiliyatlari va shaxsiy imkoniyatlarini aniqlash hamda ularni to'g'ri yo'naltirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari xususiy ta'lim tizimida kasbiy qiziqishlarni rivojlantirishni ta'lim jarayonining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qarash zarurligini ko'rsatdi. Ushbu yondashuv nafaqat talabalarning shaxsiy va kasbiy rivojlanishini ta'minlaydi, balki jamiyat ehtiyojlariga mos, malakali va mas'uliyatli mutaxassislar tayyorlashga ham xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. G'oziyev E.G'. *Umumiy psixologiya*. — Toshkent: O'qituvchi, 2014.
2. Karimova V.M. *Shaxs psixologiyasi*. — Toshkent: Fan, 2017.
3. Nishonova Z.T. *Pedagogik psixologiya*. — Toshkent, 2015.
4. Holland J.L. *Making Vocational Choices*. — New Jersey, 1997.
5. Super D.E. *Career Development Theory*. — New York, 1983.